

obediens consecuta est gratiam, quia genuit omnium credentium Salvatorem; qui vivit cum Patre et Spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XVIII.

In Natali Domini XII.

Extrahitur ex Cod. Cass. cx, fol. 64, cum nomine sancti Augustini; et ex Biblioth. Laurent. Cod. I, Plut. xiv, fol. 23. (Vid. Bandini, pag. 71, § 22), ubi pariter beato Doctori tribuitur. Excepto exordio, quod in duplici Codice concordat, sed quod in Editis non legitur, similis est in omnibus sermoni II Appendicis sancti Leonis in Editione fratrum Ballerini, jam antea apud Quesnellum pariter in Appendice stampato ex Codice sancti Petri Corbeiensis, ubi sancto Leoni tribuitur. His verbis incipit in Editis: Salvator noster, Dilectissimi, etc.. Ex annotatione vero doctorum horumque criticorum ad Leonem minime pertinet. Pertinet autem ex auctoritate nostrorum Codicum ad sanctum Augustinum, cujus nomen in utroque præfigitur. Ejus locus post præcedentem cum numero in Natali Domini xxiv.

SYNOPSIS.

I. In Nativitate Christi gaudendum. II. Christus Deus et homo natus ex Virgine. III. Christus in Nativitate purus, servata Dei forma, servi formam accepit. IV. Se Deum et hominem operibus demonstravit.

I. GRATIAS ago Domino Deo nostro, Fratres dilectissimi¹, quod quæ² sit diei hujus festivitas docere vos non³ necesse est, qui prævenistis devotione doctrinam. Accesserunt huc hodie etiam prophetiæ atque evangelicæ lectiones eadem rem docentes quam fides vestra docuit vos⁴. Donet ergo Dominus Deus noster, ut concordantibus, sicut hodie, ita omni tempore cum lectione divina actibus vestris, quidquid habuerit sacra auctoritas in præceptis, hoc vos habeatis in moribus. Salvator ergo noster, Dilectissimi, hodie nascitur⁵, gaudeamus: neque enim locum oportet esse tristiæ, ubi natalis est gaudiorum. Ad omnes itaque gaudium istud pertinet, quia Christus omnibus venit. Nullus ergo se lætitiæ diei hujus arbitretur alienum. Si sanctus est quis, gaudeat, quia accipiet remunerationem; si peccator est, gaudeat, quia invitatur ad veniam; si gentilis est, gaudeat, quia admittitur ad salutem. Carnem humani generis pro nobis Deus assumpsit. Si ipsi nos alienos a Christo non faciamus, jam in Christo sumus. Agnoscamus ergo redemptionem nostram; agnoscamus salutem nostram. Ipse se alienum a consortio Christi efficit, qui se esse in corpore Christi denegaverit. Sed illud, Dilectissimi, quod secundum Scripturas, quæ lectæ sunt, hodie Dominum natum esse cognoscimus, videamus; quomodo in fine sæculi na-

¹ Hæc verba desunt in Cod. Laurent. — ² Cod. Cass. male quodque. —

³ Deest vox non in Cod. Cass. male; in Cod. Laurent. doceri. — ⁴ Hæc verba desunt in Cod. Cass. — ⁵ Edit. et Cod. Laur. natus est.

tus sit, qui creator est sæculorum : « Ipse enim dixit, et » facta sunt; ipse mandavit et creata sunt (a). »

II. Christus ergo salvator noster, Dilectissimi, homo et Deus creditur; Deus ex patre, homo de matre; Deus ex Deitate, corporeus ex carne; et ideo Deus ante sæcula, homo post sæcula; Deus ante initia, homo inter extrema. Qui in principio creavit per majestatem, hodie venit salvare per carnem. Creatio hominum, prima potentia fuit; salvatio, secunda pietas. Benignitatis motus affectu Dominus, voluit ut nobis redderet misericordia quidquid abstulerat offensa. Descendit ergo iste, ut nos ascenderemus; cœlestia summisit, ut terrestria sublevaret; fecit se hominis participem, ut hominem faceret Dei esse consortem; « Fac- » tus, sicut per Apostolum audistis, ex muliere, factus sub » lege (b). » Sed nemo, cum mulierem audit Matrem Domini, de nominis offensione moveatur. Virgo concepit ex Spiritu sancto, sed mulier nominatur ex sexu. Et ideo Evangelista, qui lectus est, virginem, Apostolus autem mulierem nuncupavit, ut omnes in partu virginis omnipotentiam agnoscerent Divinitatis; in appellatione autem mulieris, nomen conditionis audirent.

III. Natus est ergo Dominus noster ex carne quidem, sed non ex corruptione carnali: natus ut homo, sed non genitus ut homo. Ita suscepit carnem, ut servaret majestatis honorem. Et sic segregando puritatem Nativitatis suæ a concretionem colluvionis humanæ, peregit quidem in ortu suo plenam hominis dispensationem, sed Dei tamen non deseruit dignitatem. Ideoque in mundo isto talis qualis nativitate, puritatem ortus sui etiam in vitæ sinceritate servavit. Solus enim ille est « In cujus ore, sicut scriptum » est, dolus non fuit (c): » utique ut qui colluvionem humanam in creatione nescierat, etiam in conversatione nesciret.

(a) Psal. cxlviij, 6. — (b) Galat. iv, 4. — (c) I Petr. ii, 26.

« Cum enim, inquit Apostolus, in forma Dei esset, formam » servi accepit (a) etc. ». Omnes homines, Dilectissimi, servi peccatorum fuerant, et ideo bene ait Apostolus formam tantummodo servi assumpsisse; quia homo quidem verus, sed humanis vitiis non coinquinatus, formam tantum habuit servi, non conscientiam; quia licet habuerit speciem hominis, non tamen habuerat conscientiam peccatoris; quia sicut Apostolus dicit: « Cum in forma Dei esset, » formam servi accepit, et habitu inventus est ut homo. » Habitu homo, sed potentia Deus; quasi servus in forma, sed Dominus in natura: foris ostendens matris infirmitatem, intus possidens Patris majestatem; foris humilis corpore, intus pollens Divinitate.

IV. Denique et ipsa inter homines conversatio simul utrumque monstravit, in passionibus hominem, in virtutibus Deum. Esurivit enim, sed esurientes multiplicatis per benedictionem panibus pavit. Quod esuriit, carnis fuit; quod pavit, Dei¹. Flevit, et flentibus opem tribuit². Ex homine fuit quod lacrymavit; ex Divinitate quod præstitit. Oravit, et ipse præstitit quod oravit³. Hominem indicavit, quod precem fudit; majestatem quod in precibus ipse sibi respondit⁴. Omnibus ergo rebus duplicem in se naturam monstravit; et ideo substantiæ utriusque mediator est: quia dum summisit cœlestia, exaltavit humana: fecit summam ex diversitate concordiam, ut in eo una utraque fieret, qui in se utrumque retinet Dominus noster Jesus Christus, qui hodierna die ex Virgine natus, æternaliter⁵ vivit et regnat cum Deo Patre et sancto Spiritu in sæcula sæculorum. Amen.

(a) Philip. ii, 6.

¹ Edit. caro... Deus. — ² Hæc phrasid deest in Edit. — ³ Hæc iterum in Edit. desiderantur. Cod. cvj oravit et exauditus est. — ⁴ Ultima pars sententiæ non habetur in Edit. — ⁵ Hæc rursus in Edit. non extant.

SERMO XIX.

De Epiphania Domini.

Tribuitur S. Augustino tum a duobus Codicibus Montis-Cassini, nempe Cod. XCIX, fol. 170, et Cod. CVI; tum a Codice I, Plut. XIV, p. 65 Bibliothecæ Laurentianæ, ex quibus extractus est; hinc tribus, et quidem antiquissimis testimoniis ejus authenticitas obfirmatur. Ponatur post Sermonem CCIV, cum numero de Epiphania VII.

SYNOPSIS.

I. Christus Judæis et Gentibus revelatus. II. Utrisque bona ferens. III. Magi adorantes; Herodes occidens. IV. Innocentium trucidatio. V. Conclusio.

I. CELEBRAVIMUS ante hos dies¹, sicut meminit sanctitas vestra, diem quo natus est Dies. Celebremus hodie quo clarus effulsit, et primitias Gentium suo illustravit² aspectu ipse qui tunc natus est Dies. Hodie namque, sicut evangelica pandit historia, Magi ab Oriente venerunt, Regem Judæorum, qui natus fuerat, inquirentes, atque dicentes: « Vidimus enim stellam ejus in Oriente, et venimus adorare eum (a). » Ad annuntiandum Judæis Pastoribus Christum, Angelos legimus descendisse de cælo; ad perducendos ex Orientis finibus Magos, cum luce stellam³ radiasse de cælo. Sive ergo⁴ Judæis per nuntios

(a) Matth. II, 2.

¹ Vide Serm. CXCIX, n. I. — ² Cod. Laur. *illuminavit*. — ³ Idem male *stella*. — ⁴ Vide Serm. CCI, n. I.

Angelos, sive Gentibus per fulgidum sidus¹, « Cœli enarraverunt gloriam Dei (a); » ex quibus principiis credentium in Christi Nativitate populorum « Lapis ille noster » angularis (b) » apparuit. Crediderunt enim, et mox Christum prædicaverunt. Admoniti Angelorum vocibus Pastores crediderunt, Magi adoraverunt, et ipsi per tot terrarum spatia venientes: Christus autem, qui venerat « Annuntiare pacem his, qui longe erant, et his qui » prope (c), » utrosque populos in pace suscepit; « Ipse » enim est pax nostra qui fecit utraque unum (d) » ex ipsis populis, postquam est in cœlum, Apostolis mirantibus, elevatus, quorum primitias acceperat natus.

II. Hunc nimirum præviderat Esaias², quando dicebat: « Cognovit hos possessorem suum, et asinus præsepe domini sui (e); » per bovem significans Israëlitas jugo legis astrictos; per asinum vero Gentes significans, quod animal dicitur immundum, ab Israëlitis³ unum Deum colentibus immunditia idololatriæ separatas⁴, sed tamen ad præsepe venturas, ubi mundatis per fidem Christi communis est cibus corporis Christi. Sic et Dominus ex populo utroque alloquebatur Ecclesiam collectam, quando dicebat: « Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati » estis, et ego reficiam vos. Tollite jugum meum super » vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde, » et invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim » meum suave est et onus meum leve (f). » Tanquam bovi diceret: « Jugum meum suave est; » asino autem: « Onus meum leve; » Judæis scilicet a jugo duro legis⁵

(a) Psal. XVIII, 2. — (b) Ephes. II, 20. — (c) Ibid. 17. — (d) Ibid. 14. — (e) Isai. I, 3. — (f) Matth. XI, 28-30.

¹ Vide Serm. CCLXXV, n. I. — ² Vide eundem Serm. ibid. — ³ Cod. Cass. *Israëliticis*. — ⁴ Idem *separantes*. — ⁵ In Cod. Cass. deest *jugo*, quod legitur in Cod. Laur. Iste rursus male habet *scilicet pro diceret*; in utrisque videtur iterum deesse *liberatis*, nempe *Judæis scilicet a jugo duro legis liberatis diceret*.
9.

diceret, quia « Jugum meum suave est; » Gentibus autem luxuriantibus naturaliter, et onus præceptorum salubre renuentibus¹ dicens: Quid adhuc insueti estis? sarcinæ dorsa subtrahitis? « Onus meum leve est. »

III. Magis ergo venientibus et sciscitantibus ubi Christus nasceretur, Judæi ostenderunt, et ipsi qui ostenderunt remanserunt. Sicut modo, Charissimi, ab ipsis Judæis Christus, et ejus Ecclesia ab omnibus Prophetarum voluminibus recitatur, nec tamen ab ipsis, sed a Gentibus adoratur. Herodes autem rex² impius, audito hoc a Magis, quoniam natus est Rex Judæorum, expavit continuo successorem, et putans adversus³ « Magni consilii Angelum (a) » humano se prævalere consilio, duobus ad eum modis instituit pervenire; prius mentiendo, postea sæviendo. Prius enim mentitus est Magis, dicens eis: « Euntes inquirete diligenter de puero, et cum inveneritis, » renuntiate mihi, ut et ego veniens adorem eum (b); » fingens se adorare velle, quem cupiebat occidere. Quod quia non potuit, per totam Judæam interfici jussit infantes in ejus (ætatis) confinio constitutos, qua non excederet⁴ Nativitas Christi. Sed etiam hic affectus nefariam crudelitatem admisit, quia innocentem⁵ frustra sanguinem fudit.

IV. Ecce, charissimi Fratres, Dominus noster adhuc manibus⁶ portatur, et res jam mirabiles operatur. Parvus superat magnum, et inermis vincit armatum; pannis involutus despicit purpuratum; in præsepe jacens, tribunal regis eludens; tacens habet prædicatores, latens invenit testes⁷. Sævis quidem, o Herodes, et inter persecutores

(a) Isaï. ix, 6. — (b) Matth. ii, 8.

¹ Cod. Laur. *recusantibus*. — ² Deest *rex* in Cod. Cass. — ³ Vide Serm. cxxv, n. 3, ubi sic citatur hic textus, qui non sic in Vulgata legitur. — ⁴ Cod. Laur. *excederit*. In tribus Cod. deest vox *ætatis*. — ⁵ Id. *innocentum*. — ⁶ Cod. Cass. male *manibus nostris*. — ⁷ Vide Serm. cclxxxiii, n. 3.

Christi habes et tu locum tuum. Sed qui « Potestatem habet ponendi animam suam (a) » non timet iram tuam. Potes quidem stimulis formidinis agitari, vel facibus furoris accendi; sed Christus adhuc non¹ disponit occidi. Verumtamen ne usquequaque sit tua cruenta crudelitas, fac martyres Christi. Rape ab amplexu nutricum, quos non eripies ab amplexibus Angelorum. Dimittant ubera, ut calcant sidera; relinquunt lacrymas matrum, ut sumant gloriam Martyrum; portantium deserant ulnas, ut perveniant ad coronas; sint² testes qui non possunt loqui; dicant testimonium, qui non habent verbum; et qui non possunt per suam ætatem fateri Christum, jam incipiant per ejus gratiam confiteri. Nescis, Herodes, divini consilii ordinem, et inde turbaris. Non ad auferendum tibi regnum, sed ad contumelias perferendas Christus venit in mundum: non ut populorum sacrificiis honoratus apice regio³ sublimetur, sed ut Judæorum vocibus condemnatus in cruce levetur⁴: non ut hic fulgido diadematis decoretur ornatu, sed ut spinis coronetur illusus.

V. Nos itaque, Dilectissimi, propter quos omnia facta sunt, propter quos excelsus se humiliavit⁵, propter quos Deus factus est homo, propter quos Creator noster creatus est, propter quos esurire dignatus est panis noster⁶, et, ut prætermisiss⁷ omnibus unum illud et maximum dicamus, propter quos mortem vita nostra perpessa est, sic vivamus, ut vel ex parte aliqua tantæ gratiæ congruamus, et tenentes humilitatis Christi pignora temporalia, præmia ab eo accipiamus æterna⁸.

(a) Joan. x, 18.

¹ Deest *non* in Cod. Cass., vox quidem ad sensum necessaria. — ² Cod. Cass. male *sunt*. — ³ Id. *Asiæ regio*. — ⁴ Vide Serm. cexviii, Appendicis Maur. n. 3. — ⁵ Id. cclxxxii, n. 5. — ⁶ Cod. Cass. male *panem nostrum*. — ⁷ Cod. Laur. male *prætermisit*. — ⁸ Cod. Cass. *mansuetudinis præmia ab eo caviamus æterna*.

SERMO XX.

Ante Pascha, de jejunio, misericordia, et baptis-
mate.

*Ex codice XII, fol. 97. Nomen et omnia ita con-
cordant, ut nihil discrepare videatur. Locus ejus
post Sermonem cccxi Maurinorum.*

SYNOPSIS.

I. Tria exiguntur sub Pascha, jejunium, misericordia et bap-
tisma. II. Contra eos, qui baptisma differunt. III. Contra eos, qui
jejunare negligunt. IV. Conclusio.

I. TRIA sunt quæ sub Pascha, vel maxime Dominus de
populo exigit, jejunia, misericordiæ opus, et sancti bap-
tismatis fidem. Non sunt dura quæ dico, sed ita Domino
grata sunt, ut exigit ista propitius, exigit et iratus. Dicit
enim sacerdotibus Deus: « Sanctificate jejunia, prædicate
» curationem, congregate majores natu, et omnes habi-
» tantes in terra in domum Domini Dei vestri, et excla-
» mate ad Dominum et exaudiet vos (a). » Misericor-
diam vero Dominum præcipere Evangelista sic probat:
» Date et dabitur vobis (b). » Similiter et de fide bap-
tismatis dixit: « In novissimo magno die festi, stabat Jesus
» et clamabat voce magna dicens: Qui sitit veniat et bi-
» bat (c). » Et iterum: « Qui biberit aquam meam, non sitiet
» in æternum (d). » Sed video, præter paucos, baptismum
nemo sitit, nisi, magnis febribus scatens, torridum patiatur
ardorem. Merito exigit Deus per totum annum jejunia,

(a) Joël. I, 14. — (b) Luc. VI, 38. — (c) Joan. VII, 37. — (d) Id. IV, 13.

misericordiam, et simul fidem, de his qui modo non cre-
dunt. Merito dat vel ægris, qui tamen digni sunt, bap-
tismum, quod læti, salvi ac vegeti per Pascha sumere no-
luerunt, apostolo Paulo dicente: « Inde est quod multi
» infirmi et ægri sunt inter vos, et dormiunt plurimi.
» Quod si nos ipsos dijudicemus, non utique judicare-
» mur; dum autem judicamus a Domino corripimur, ne
» cum hoc mundo damnemur (a). » Nihil est ægritudine
gravius, nihil morbo crudelius, nihil dulcius sanitate,
nihil autem est jejunii utilius ad salutem. Dura sunt
cum præcipiuntur; nam medicus cum ægritudini contra-
ria jusserit, salutaria judicantur. O perdura mortalitas!
quia vel sic probas saluti prodesse jejunia. Redde Deo
jejunia quæ indicit per episcopos, ne per medicos exi-
gantur, Salomone dicente: « Noli esse sapiens apud te;
» time autem Deum, et declina ab omni malo. Tunc
» sanitas erit corpori tuo, et cura ossibus tuis (b). »
Jejuna, inquit, Deo, quia sanus es, qui non vis febribus
jejunare.

II. De baptismo¹ primitus disputemus. « Clamat, in-
» quit, Jesus voce magna dicens; Qui sitit veniat et bi-
» bat (c). » Clamat Filius Dei, contemnitur, fastiditur:
ultra² populos petit ad gratiam, et spernitur. Emendat
singulos, ut petatur. Parat nunc purissimum fontem,
ipsamque sacri baptismatis fidem sacramento suæ passio-
nis adjungit. Vocat cunctos ad fidem, sed amore peccati
refugiunt miseri gratiam quæ illis offertur. Cum ergo
coeperint corrigi, coeperint emendari, tunc velle cogun-
tur accipere quod antea renuerunt. Ipsi jam clamoribus
petunt, quod Christo clamante sumere neglexerunt. Tunc
proximi vel propinqui uniuscujusque languentis ad nos

(a) I Cor. XI, 30-32. — (b) Prov. III, 7, 8. — (c) Joan. VII, 37.

¹ Vide Serm. cccx. — ² Codex male punctum habet post *ultra*.

cum hac voce discurrunt : Servi Dei, currite, subvenite; morituri liberentur. Turbamur omnes, excurrimus; major nobis quam illis est metus; qui non accipit ut viveret¹, accipit ne moriatur. Apostolus Paulus ista dicit : « Quid faciunt ii qui baptizantur pro mortuis suis, » si mortui non resurgunt? ut quid ergo et baptizantur » ex eis? Ut quid nos periclitamur omni hora quotidie » morientes? ita gloria vestra fruar quam habeo in Do- » mino. Si secundum homines ad bestias pugnavi Ephesi, » quid mihi prodest si mortui non resurgunt? manduce- » mus et bibamus, cras enim moriemur. Nolite seduci : » Corruptunt mores bonos colloquia mala (a). »

III. Esaïas autem vehementer hoc dixit, deridens atque increpans homines qui negligunt jejunare : « Dicitis, in- » quit : Manducemus et bibamus, cras enim moriemur, » Non remittetur vobis peccatum hoc, quoadusque mo- » riamini (b). » Si victurum te desperas, servi Deo dum vivis, crastino moriturus. Arctaris temporis fine, et quo magis in fide Dei constringeris, eo magis quotidie contra fidem in vita recrudescis. Si immortalis esses, Homo, quid faceres, qui Dei præcepta contemnis cum mortem timeas imminentem? exple omnibus cibus, dapibus onera corpus et dormi, et crapulam exhala; insulta Deo munèribus suis, quibus te pascit ac vestit. Qui, populo jejunante, nunc prandis, prandente populo, jejunabis. Est Propheta² hæc dicens : « Unus esurit, alius ebrius est (c). » Damnat stomachi vestri causas, querelas et vitia crudelitibus³ facta, quibus sani quotidie laboratis; ita inexcusabiles facit, ut qui vesci carnibus assolet pro Deo vel sto-

(a) 1 Cor. xv, 19-33. — (b) Isaï. xxii, 13, 14. — (c) Cor. xi, 21.

¹ Cod. evidenter male *biberet*. — ² Cod. habet *est Propheta*, vel *os Prophetæ*; dubium legitur. Prophetam Apostolum nominat. — ³ Cod. *crudelitibus* male.

macho, debeat vel oleribus pasci¹. « Qui infirmus est, » inquit, olera manducet (a); » et iterum : « Esca nos » non commendat Deo (b). »

IV. Exigit, exigit quidquid sacerdos indicit. Exigit profecto jejunia morbis arguentibus, aut negotiis. Reddet ea tempore incongruo, qui tempore competenti non facit. Exigit misericordiæ partem pauperibus denegatam. Exigit impia lucra per damna, dum eripit aliquis improbus, quod pauper debilis non accepit. Exigit quotidie baptizandos² tanquam numerum debitum annorum; et quod una die non redditur, toto anno reddetur. Frustra igitur vos indevoti abducitis; de vobis Deo toto anno reddetur. Necessitas exigit, quod voluntas insipiens denegavit.

SERMO XXI.

De Pascha I.

Eruitur ex Cod. civ, fol. 27. In Cod. Cassin. nomen non habet; nomine autem sancti Augustini insignitus legitur in Bibliotheca Laurent., tom. 1, p. 402. Unde sancto Doctori adjudicandum esse non minime dubium est. Ponendus est in editione Maurinorum post Serm. cccxxiii, cum numero de Pascha vi.

(a) Rom. xiv, 2. — (b) 1 Cor. viii, 8.

¹ Sententia paulisper intricata, sed cujus sensus potest apprehendi; id est quod, qui *vescitur solum pro Deo et stomacho*, debet, iudice Apostolo, oleribus esse contentus. — ² *Baptizandos* pro *a baptizandis*.